

PERSOONLIJK VERHAAL

JANNES H MULDER : FUNERAIRE TULBANDEN IN TURKIJE



Als internist-oncoloog in de Daniel den Hoed kankerkliniek, Rotterdam heeft Jannes H Mulder ervaring opgedaan met sterven. Mede daardoor ontwikkelde hij een belangstelling voor het funeraire. Hij was jarenlang lid geweest van de redactie van *Terebinth*, tijdschrift voor funerair erfgoed. Sinds 2005 is zijn 'ding' onderzoek naar rituelen, gewoonten en gebaren. Daarover is meer informatie te vinden op www.janneshmulder.nl.

In 2009 bezocht Jannes H Mulder samen met zijn vrouw Anne Marie Uhlenbeck Istanbul. Daar werd hij getroffen door een serie graftekens die bekroond werden met een tulband of een fez. Het hem onbekende fenomeen van wat Ottomaanse hoofddeksels bleken te zijn, intrigeerde hem zeer, maar kennis over of tijd voor onderzoek naar dit soort graftekens ontbrak hem. Toch wil hij jullie dit fenomeen niet onthouden en je zelfs uitnodigen bij je bezoek aan Istanbul en/of Turkije er ook eens langs te gaan en er een eigen project van te maken en erover te schrijven op deze website.



OTTOMAANSE GRAFSTENEN

Nog geen dag na onze aankomst ontdekte ik midden in Istanbul mijn eerste funeraire tulband. Achter de spijlen van monumentaal hekwerk rond een eenvoudig gebedsgebouw aan een drukke winkelstraat. Vanaf de stoep maakte ik op nog geen twee meter afstand snel enkele foto's van deze rechtopstaande grafsteen. Totaal stonden er een stuk of vijf. De geschreven inscripties waren in het voor mij onbekende Arabisch. Direct zag ik hoe de vorm van de tulbanden onderling subtiel verschilden. Juist de typologie van de bovenkant maakte deze Turkse grafstenen voor mij zo interessant.

Een dag later hetzelfde beeld, vlak naast een islamitische school. In de school toonde iemand ons een oud en versleten boek met tientallen plaatjes van alle mogelijke Ottomaanse grafstenen. Heel veel later via Internet begreep ik dat de overleden mannen met tulband en fez bij elkaar horen te staan. Iedere grafsteen toont de biografie van de overledene. Volgens strikte esthetische en symbolische regels drukken de stenen tulbanden de Ottomaanse burgerlijke, militaire en religieuze hiërarchie uit.





De grafstenen van vrouwengraven zijn blijkbaar met bloemen versierd en soms gegarneerd met oosterse hoeden of gedrapeerd met eenvoudige sjaals. Het verschil tussen mannelijke en vrouwelijke hoofddekseel-grafstenen wist ik indertijd niet.

Behalve de typologie vielen mij de locaties op. De Ottomaanse grafstenen kwam ik op de meest onverwachte plekken tegen. Langs de paden en wegen van de bazaars, naast scholen, in achtertuinen van gebouwen en dicht bij moskeeën. De rechtop stilstaande doden leken zich tussen de bewegende levenden te bevinden.

Eerlijk gezegd, er was zoveel méér in Istanbul te zien. Aan een bezoek van een eventuele grote begraafplaats zijn wij niet meer toegekomen. Beschouw mijn foto's daarom als signalement. Ik hoop dat binnenkort een ander - goed funerair voorbereid - Istanbul bezoekt. Ik zie uit naar meer informatie over dit bijzondere fenomeen van her en der stèles met unieke hoofddekseels.

De foto's zijn her en der in het centrum van Istanbul gemaakt. Welke vrouwelijk of mannelijk zijn en vooral de betekenis van iedere hoofddekseel wist ik in 2009 niet. Beschouw mijn kiekjes als oproep zelf aan de slag te gaan.





Bronnen:

drie websites vond ik informatief:

- <https://tr.pinterest.com/kultegin95/headgears-on-ottoman-tombstones/>
- <http://www.kusadasikulturelmiras.com/?pnum=143&pt=Gravestones#.XvsRvyawqHk.gmail>
- <http://www.turkeygravestones.com/>